

Аннотация. В статье «ОБСЕ и урегулирование украинского кризиса» проанализирована роль международного посредничества ОБСЕ в конфликте на востоке Украины. Выявлена специфика её деятельности на протяжении трех лет, в зависимости от председательствующей страны. Определена роль всех типов её операционной деятельности – и специально созданных и постоянно действующих структурных органов ОБСЕ. Оценена результативность применяемых ОБСЕ механизмов для урегулирования конфликта.

Ключевые слова: украинский кризис, ОБСЕ, Специальная мониторинговая миссия (СММ), Трехсторонняя контактная группа (ТКГ), Координатор проектов ОБСЕ в Украине

Solomenna T., PhD of historical sciences, docent, associate professor of the department of world history, Chernihiv national pedagogical University named after T. G. Shevchenko (Chernigov, Ukraine), E-mail: Solomenna@mail.ru

The OSCE and the settlement of the Ukrainian crisis.

Abstract. The article analyzes the role of the international mediation of the OSCE in the conflict in eastern Ukraine. The author defines the characteristic aspects of its activities in the last three years based on a member-state chairmanship. The article highlights the role of all types of its activities, both specially established and permanent structural bodies of the OSCE. The effectiveness of the mechanisms introduced by OSCE for conflict resolution is estimated.

Keywords: Ukrainian crisis, OSCE, Special Monitoring Mission (SMM), Trilateral Contact Group, OSCE Project Coordinator in Ukraine

УДК 327.7:0.61.1 (ЄС)

Стахурський І. В.,

магістр політології,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

(Київ, Україна), E-mail: stakhursky.ivan@ukr.net

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОБОРОННИЙ СОЮЗ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Анотація. Розглядається здатність Європейського Союзу забезпечити безпеку країнам-членам, у зв'язку з підвищенням рівня терористичної загрози, загостренням конфліктів на південних та східних кордонах об'єднання, вихід Великобританії з ЄС. Аналізується можливість поглиблення інтеграції у сфері оборони як відповідь на сучасні безпекові загрози. Розглядаються зміни до Спільної безпекової та оборонної політики), які спрямовані на збільшення оборонної здатності Європейського Союзу.

Ключові слова: Європейський союз (ЄС), Спільна безпекова та оборонна політика (СБОП), оборонний союз, криза, безпека

Чи здатна Європа забезпечити власну безпеку? Це питання сьогодні набуває особливої актуальності з огляду на складну ситуацію, в якій опинився Європейський Союз. Міграційна криза, підвищений рівень терористичної загрози, військові конфлікти на південних та східних кордонах об'єднання, вихід Великобританії з ЄС. До цього переліку нещодавно додався ще один пункт – невизначеність майбутнього НАТО внаслідок обрання Д. Трампа Президентом США, адже він у своїй передвиборчій кампанії заявляв про те, що Північноатлантичний альянс вичерпав себе, і якщо європейці не витрачатимуть більше коштів на власну оборону, існує ймовірність розпу-

ску НАТО. Кризи завжди відігравали важливу роль у процесі європейської інтеграції. Так, Європейський Союз було утворено на початку 1950-х задля припинення протистояння між європейськими державами за перерозподіл територій, щоб зробити війну між ними неможливою, як говорив один з ідеологів європейської інтеграції Р. Шуман. Інституціоналізацію Спільної безпекової та оборонної політики (СБОП) розглядають як відповідь на неспроможність ЄС врегулювати конфлікт в Югославії. У контексті української безпекової кризи Президент Європейської Комісії Ж.-К. Юнкер закликав країни ЄС створити європейську армію для протидії російській агресії [2]. Таким чином, науковці та політичні аналітики припускають, що реакцією ЄС на сучасні безпекові загрози може стати поглиблення інтеграції у сфері оборони. Про необхідність збільшити співпрацю у галузі СБОП уже заявили лідери декількох країн ЄС, зокрема Німеччини та Франції [5]. Крім того, Європейський Парламент 22 листопада 2016 року ухвалив Резолюцію щодо створення «Європейського оборонного союзу» [1]. Однак реалізація цього перспективного проекту залежить від багатьох чинників.

Варто зазначити, що питання формування «Європейського оборонного союзу» не вперше порушується на європейському порядку денному. У 1950 році французький Міністр оборони Р. Плевен, з огляду на посилення загрози з боку СРСР, запропонував утворити Європейське оборонне співтовариство, до якого б увійшли 6 держав (Франція, Німеччина, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург). Оборонний союз передбачав функціонування спільної армії, а також об'єднання військово-промислового комплексу країн-учасників. Проте «План Плевена» так і залишився винятково на папері через неготовність держав делегувати частину національного суверенітету до спільних європейських органів. Нещодавня Резолюція Європейського Парламенту про доцільність створити «Європейський оборонний союз», яка несе виключно рекомендаційний характер, містить не настільки амбітні пропозиції, проте внаслідок стагнації європейських інтеграційних процесів в цілому і її можна вважати революційною. Це рішення розглядають як спробу ЄС показати зовнішньому світу, що «Брексіт» не веде до краху європейського проекту, а навпаки – можливий вихід Великобританії – країни, що тривалий час блокувала ініціативи з поглиблення інтеграції у СБОП, ще більше об'єднав Європу для вирішення спільних проблем.

У Резолюції йдеться про те, що внаслідок погіршення безпекової ситуації в Європі держави ЄС повинні активізувати свої зусилля щодо поглиблення співпраці у сфері СБОП, адже жодна країна не спроможна самотужки подолати комплексні безпекові загрози, такі як тероризм, поширення зброї масового знищення, організована злочинність, кібербезпека, гібридні військові загрози, енергетична нестабільність, тощо [1]. У документі констатується, що наразі ЄС не є готовим реагувати на всеохоплюючі безпекові виклики з огляду на те, що протягом останніх 30-ти років країни-члени об'єднання постійно скорочували власні видатки на оборону. Як наслідок, Європа продовжує залежати від засобів НАТО та американської солідарності [1],

а ЄС займає маргінальні позиції у світовому кризовому менеджменті. У Резолюції Європейського Парламенту прописано своєрідну «дорожню карту» реформ інститутів та механізмів СБОП, що дозволить у майбутньому сформулювати унікальний «Європейський оборонний союз».

Перше, євродепутати закликають держави ЄС збільшити видатки на оборону, адже у 2016 році тільки чотири країни ЄС (Великобританія, Польща, Естонія, Греція) виконали вимогу НАТО щорічно витратити мінімум 2% ВВП на сферу оборони. Як наслідок, військова техніка (насамперед літаки, гелікоптери, сателітні установки) перетворюється на раритетні засоби для більшості європейських країн, створюючи колективну проблему нестачі ресурсів. Це веде до зниження готовності/можливості держав ЄС брати участь у миротворчих місіях СБОП.

Друге, необхідно збільшити фінансування військових операцій ЄС шляхом перегляду механізму «Афіна». Наразі для проведення цивільних місій СБОП кошти виділяються із бюджету Європейської Комісії, натомість витрати на операції військового характеру покриваються здебільшого внесками країн, чийі війська безпосередньо беруть участь у миротворчій діяльності об'єднання. Таким чином, СБОП залежна від держав ЄС у питанні фінансування місій, у неї не має імунітету від економічних негараздів країн Спільноти. Крім того, виникає диспропорційний розподіл спільних операційних витрат, оскільки головний фінансовий тягар припадає на невелику групу високорозвинутих країн на чолі з Францією.

Третє, Європарламент запропонував створити європейську Штаб-квартиру для планування та проведення миротворчих місій. Науковці вбачають у ній панацею структурних дефектів СБОП, адже сьогодні для проведення військової операції ЄС змушений або використовувати засоби НАТО, що порушує питання стратегічної автономії Європи, або покладатися на ресурси однієї з країн ЄС, яка готова надати у розпорядження СБОП власну штаб-квартиру для координування операції [4, с. 8].

Четверте, важливо розвивати військові ресурси ЄС, зокрема, використовувати у миротворчій діяльності СБОП інструмент Бойових Груп – сил швидкого реагування (19 батальйонів чисельністю 2 тисячі чоловік), які функціонують у ЄС на постійній основі з 2007 року, однак вони жодного разу не брали участі у військових операціях СБОП насамперед з політичних причин. Бойові Групи підконтрольні Європейській Комісії, а отже, ЄС не залежатиме від держав ЄС при формуванні особового складу місії. Збільшивши чисельність військових контингентів до п'яти чи десяти тисяч, поєднуючи сухопутні, авіаційні та морські компоненти, Бойові Групи можуть функціонувати як європейська армія поруч з національними збройними силами. Крім того, євродепутати закликають держави ЄС створити базу спільних військових ресурсів, що дозволить їм заощаджувати витрати державного бюджету на оборону шляхом спільних програм закупівель та утримання однотипної військової техніки.

П'яте, у Резолюції йдеться про те, що ЄС та НАТО повинні доповнювати один одного як безпекові організації. У документі підкреслюється важливість співпраці СБОП-НАТО, проте зазначається, що ЄС має бути

готовим до автономних військових дій, якщо НАТО не зацікавлений в участі щодо врегулювання конфлікту. У цьому контексті дослідники наголошують на заміні «Берлін Плюс» договорів, укладених у 2002-2003 роках, які визначають принципи взаємодії НАТО та ЄС у кризовому менеджменті, на нові так звані «Брюссель Плюс» домовленості [3, с. 22]. Чинні Берлінські угоди передбачають розподіл праці: НАТО – вирішує конфлікти стратегічної важливості, натомість ЄС займається «цивільною роботою» - післяконфліктною відбудовою або проведенням невеликих за тривалістю та чисельністю складу місій у країнах з низьким ступенем інтенсивності конфлікту. У Європарламенті вважають, що Європа повинна брати на себе більше відповідальності, зменшуючи, таким чином, тягар військових операцій НАТО.

Шосте, підтримка досліджень у галузі європейської оборони. Європарламент пропонує створити спеціальний фонд із бюджетом у 90 мільйонів євро протягом наступних трьох років.

Таким чином, запропоновані зміни до СБОП покликані збільшити безпеку Європейського Союзу, надати йому інструментів для ефективного кризового менеджменту, а також для досягнення стратегічної автономії у питанні безпеки та оборони. Однак постає запитання: у випадку імплементації цієї Резолюції чи перетвориться ЄС на оборонний альянс, на кшталт НАТО? Перш за все, потрібно з'ясувати рівень військових амбіцій СБОП: у врегулюванні яких конфліктів ЄС прагне брати участь; який рівень стратегічної автономії СБОП допускається; чи передбачає Європейський оборонний союз формування армії ЄС із функцією територіальної оборони? Якщо європейці чітко не вирішать, чим саме вони хочуть займатися у галузі СБОП, Оборонний союз виглядатиме радше як політичний конструкт, аніж дієвий інструмент кризового менеджменту. Ризик полягає в тому, що у бажанні отримати швидкий результат ступінь військової інтеграції у новому союзі буде тільки символічним і відбуватиметься винятково на папері. Крім того, без федералізації ЄС як об'єднання переговори про формування Оборонного союзу видаються передчасними, адже федералізація передбачає делегування значної частини державного суверенітету до наднаціональних органів. Таким чином, перспективи формування Європейського оборонного союзу залежать від готовності держав ЄС до спільних дій, у їхній здатності бачити в інтеграційних процесах у сфері СБОП не тільки загрозу національному суверенітету, але й нові можливості.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. European Parliament. Defence: MEPs push for more EU cooperation to better protect Europe. – 22 November 2016. [Electronic resource]. – Access mode: http://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/infopress/20161117IPR51547/20161117IPR51547_en.pdf
2. Kommissionschef Juncker fordert eine EU-Armee [Electronic resource] // Die Welt. – 8 März 2015 – Access mode: <http://www.welt.de/politik/deutschland/article138169533/Kommissionschef-Juncker-fordert-eine-EU-Armee.html>
3. Riekes G. A Security and Defence Union // European View. – 2016. – Vol. 15. - № 1. – 13-26.
4. Simón L. Command and Control? Planning for EU Military Operations // European Union Institute for Security Studies. – 2010. – № 81. – 52 p.

5. Süddeutsche Zeitung. Deutschland und Frankreich wollen Verteidigungspolitik der EU reformieren. – 9 September 2016. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.sueddeutsche.de/politik/vor-gipfeltreffen-deutschland-und-frankreich-wollen-verteidigungspolitik-der-eu-reformieren-1.3155310>.

Стахурский И. В., магистр політології, Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Київ, Україна), E-mail: stakhursky.ivan@ukr.net

Европейський оборонний союз: миф или реальность?

Анотація. Рассматривается способность Европейского Союза обеспечить безопасность странам-членам, в связи с повышением уровня террористической угрозы, обострением конфликтов на южных и восточных границах объединения, выход Великобритании из ЕС. Анализируется возможность углубления интеграции в сфере обороны как ответ на современные угрозы безопасности. Рассматриваются изменения в Совместной политике обороны и безопасности), которые направлены на увеличение оборонной способности Европейского Союза.

Ключевые слова: Европейский союз (ЕС), Общая политика и оборонная политика (СБОП), оборонительный союз, кризис, безопасность

Stahurskiy I., Master Student, National University of «Kyiv-Mohyla Academy» (Kiev, Ukraine), E-mail: stakhursky.ivan@ukr.net

The European defence union: myth or reality?

Abstract. Discusses the ability of the European Union to ensure the safety of members, in connection with the raising of the terrorist threat, the escalation of conflicts in the southern and Eastern borders of the Union, the British exit from the EU. The possibility of deeper integration in the field of defense as a response to contemporary security threats. Discusses changes in the Joint policy of defense and security), aimed at increasing defense capabilities of the European Union.

Keywords: European Union (EU) General policy and defense policy (SBOP), a defensive Alliance, crisis, security

УДК 339.542

Устименко Є. Р.,
кафедра політології,
факультет суспільних наук і міжнародних відносин
ДНУ імені Олеса Гончара
(Дніпро, Україна), E-mail: gmth@rambler.ru

ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ (НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА)

Анотація. Об'єктом дослідження є явище європейської інтеграції Республіки Молдова. Предметом дослідження є заходи, які вживають політичні еліти Молдови щодо інтеграції своєї країни до Європейського Союзу та набуття членства у даній організації.

Мета роботи: розкриття змісту поняття «європейська інтеграція»; розкриття сутності Плану дії Європейський Союз – Республіка Молдова; розгляд заходів в сфері реформ в Грузії як основної складової успішної політики євроінтеграції країни.

Методи дослідження: аналіз, індукція, дедукція, синтез, case study, історико-порівняльний метод, метод побудови сценаріїв.

Одержані висновки. 1. Термін «європейська інтеграція» означає політичну,